

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH NA TERENIE GMINY ZANIEMYŚL

NA ROK 2018

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalanego corocznie przez Radę Gminy. Zadaniem programu jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych, zmniejszanie rozmiarów tych, które aktualnie występują oraz zwiększenie narzędzi niezbędnych do pokonywania już istniejących. Alkoholizm jest chorobą i jak każda inna choroba wymaga leczenia. Proces ten jest długotrwały, wymagający wiele wysiłku i wytrwałości od osób uzależnionych, ale także od ich rodzin. Im szybciej podjęte zostaną konkretne działania w tym zakresie tym większe są szanse na końcowy sukces, tym mniej osób zostanie dotkniętych tą chorobą, tym mniej będzie wypadków drogowych spowodowanych w stanie nietrzeźwym, zakłócania porządku publicznego, przestępczości, przemocy w rodzinie, bezrobocia.

Przeciwdziałanie tym zagrożeniom wymaga systematycznej i właściwie zaplanowanej działalności w tym zakresie dlatego Rada Gminy Zaniemyśl, realizując zapisy ustawy z dnia 26 października 1982r. (Dz.U. z 2016r.poz.487 ze zm.) o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uchwała Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2018.

Głównym celem Programu jest zapobieganie uzależnieniu od alkoholu oraz minimalizowanie zagrożeń związanych z uzależnieniem w szczególności wśród dzieci i młodzieży, a także przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W celu realizacji zadań programowych Komisja podejmuje współpracę z organizacjami i instytucjami działającymi na naszym terenie: szkoły, policja, kościoły, OPS, GOK, PZLR „Proximus” oraz sołtysami i pracownikami Referatu Organizacyjnego i Spraw Obywatelskich UG. Współpraca dotyczy także instytucji o zasięgu ponadgminnym: PCPR w Środzie Wlkp., Sąd Rejonowy w Środzie Wlkp., kurator sądowy, Poradnie Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia w Środzie Wlkp., Śremie i Poznaniu.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest spójny z Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii i Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

I

Diagnoza problemów społecznych związanych z uzależnieniem od alkoholu na podstawie badań przeprowadzonych w 2015- 2017r.

Dla określenia kierunków działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz polityki profilaktycznej Gminy Zaniemyśl Komisja przeprowadziła analizę podejmowanych działań oraz diagnozę problemów i wynikających z niej potrzeb społecznych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gmina Zaniemyśl liczy ogółem 6645 mieszkańców w tym 5273 osoby powyżej 18 roku życia (stan na 01.10.2017r.). W świetle obowiązującego prawa około 79 % mieszkańców gminy Zaniemyśl posiada prawo kupowania i spożywania alkoholu. Mogą oni nabywać go w punktach sprzedaży, których liczbę ustaliła Rada Gminy Zaniemyśl Uchwałą Nr XXIX/195/2017 z dnia 20 lutego 2017r. Ustalony w/w uchwałą limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) nie jest w pełni wykorzystany 16/23 przeznaczony do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 13/15 punktów sprzedaży do spożycia w miejscu sprzedaży (dane na dzień 01.10.2017r) czyli na terenie Gminy Zaniemyśl jest 29 punktów sprzedaży alkoholu (w 2016r było 30) w tym 18 punktów w Zaniemyślu (było 16). W gminie na jeden punkt sprzedaży alkoholu przypada 229 dorosłych mieszkańców (w 2016r. było 179) natomiast w samym Zaniemyślu na jeden punkt sprzedaży alkoholu przypada 141 osób. Z powyższych danych można wnioskować, że dostępność mieszkańców do alkoholu jest bardzo duża, znacznie większa na terenie Zaniemyśla niż gminy co ułatwia zakup i konsumpcję alkoholu. Jak wynika z danych Światowej Organizacji Zdrowia w Polsce jest zdecydowanie za dużo sklepów z alkoholem. Według WHO jeden sklep, w którym można kupić mocny alkohol, np. wódkę powinien przypadać na 1,5 tys. mieszkańców. Tymczasem w Polsce jeden punkt sprzedaży alkoholu przypada średnio na 273 osoby, w Wielkopolsce na 300 osób co daje 10 miejsce w kraju, a w Gminie Zaniemyśl na 229 osób. Gdyby w Gminie Zaniemyśl wykorzystano cały ustalony limit dotyczący zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych czyli w sumie 38 punktów to przy obecnej liczbie mieszkańców Gminy jeden punkt przypadałby na 174 osoby. Według Katarzyny Łukowskiej zastępcy Dyrektora PARPA najskuteczniejszym instrumentem zmniejszającym problemy alkoholowe jest ograniczenie dostępności do alkoholu czyli zmniejszenie liczby punktów sprzedaży alkoholu.

Łatwy dostęp do alkoholu ułatwia jego zakup, konsumpcję oraz powoduje problemy z tym związane. Uzależnienie od alkoholu jest zaburzeniem psychicznym i zaburzeniem zachowania, powoduje dezorganizację życia społecznego osób nim dotkniętych i ich rodzin. Istnieje wysoka zależność między uzależnieniem od alkoholu a bezrobociem i ubóstwem, które często powiązane jest ze społecznym wykluczeniem, złymi warunkami zamieszkania, złymi stosunkami międzyludzkimi. Ten problem dotyczy także gminy Zaniemyśl. Z danych statystycznych OPS wynika, że w 2016r. z pomocy społecznej skorzystało 110 rodzin w tym z powodu alkoholizmu 18 rodzin, a w 2017r z pomocy społecznej skorzystały 83 rodziny w tym z powodu uzależnienia od alkoholu 17 rodzin.

Życie w rodzinie z problemem alkoholowym jest związane zazwyczaj z niższym statusem socjoekonomicznym, chronicznym stresem, ograniczonymi możliwościami zdobywania wykształcenia i kariery zawodowej. Dodatkowo członkowie rodzin z problemem alkoholowym są grupą ryzyka, która jest narażona na przemoc. Oszacowaniu skali zjawiska przemocy w rodzinie służą dane dotyczące realizacji procedury interwencji w przypadkach przemocy w rodzinie „Niebieska Karta”. W gminie Zaniemyśl w 2016r. procedurą „Niebieskiej Karty” objętych było ogółem 17 rodzin z powodu nadużywania alkoholu 14 w tym z małoletnimi dziećmi 5 rodzin. Natomiast w roku 2017 procedurą „Niebieska Karta” objętych jest 10 rodzin, z powodu nadużywania alkoholu 7 w tym z małoletnimi dziećmi 3 rodziny.

Spożywanie alkoholu jest przyczyną wielu działań niezgodnych z obowiązującym prawem, z danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w Środzie Wlkp. wynika, iż w okresie od 01.01.2015 do 31.12.2015, popełniono na terenie gminy Zaniemyśl 24 przestępstwa, 119 wykroczeń, odnotowano 5 przypadków zakłóceń porządku publicznego, których sprawcy byli pod wpływem alkoholu i narkotyków. Zatrzymano 28 kierowców pod wpływem alkoholu oraz odnotowano 113 przypadków spożywania alkoholu w miejscach publicznych prawnie zabronionych. Zestawiając dane KPP w Środzie Wlkp. z okresem od 01.01.2014 - 30.06.2015 zauważamy radykalny wzrost przestępstw i wykroczeń pod wpływem alkoholu i narkotyków na terenie gminy Zaniemyśl.

Spożywanie alkoholu to także olbrzymie szkody zdrowotne z raportu PARPA wynika, że w Polsce rocznie trafia się alkoholem 1700 osób, tyle samo ginie od chorób spowodowanych alkoholem, a dalsze 7 tys. umiera na marskość wątroby. Wśród najmłodszych Polaków w wieku 15-29 lat aż 20% zgonów ma związek z alkoholem. Z raportu KMP w Poznaniu wynika, że w 2016r zatrzymano w Wielkopolsce 577 nieletnich pod wpływem alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest problemem nie tylko osoby chorej ale całych rodzin. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w okresie od 01.01.2016r. do 31.12.2016r. rozpatrzyła 18 spraw dotyczących rodzin z problemem alkoholowym w stosunku do 8 osób wystąpiła z wnioskiem do Sądu Rejonowego w Środzie Wlkp. o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, 1 osoba podjęła dobrowolne leczenie 1 przekazano do innych jednostek, 8 umorzono z powodu braku cech określonych w ustawie.

W grupie wielu problemów społecznych, jakie występują w naszej gminie, problemy związane z alkoholem mają szczególne znaczenie. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż dotyczą różnych sfer życia i powodują wielorakie szkody – społeczne, zdrowotne i ekonomiczne. Rodziny z problemem uzależnienia od alkoholu lub zagrożone uzależnieniem i przemocą w rodzinie wymagają kompleksowego wsparcia w zakresie prawidłowego funkcjonowania społecznego.

Po analizie i podsumowaniu zebranych wyników badań wskazać można główne kierunki działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

1. Prowadzić działalność edukacyjno-informacyjną z zakresu mechanizmów uzależnień.
2. Uświadamiać mieszkańców naszej gminy o konieczności osobistej kontroli ilości i częstości spożywania alkoholu jako najskuteczniejszej ochrony przed uzależnieniem.
3. Prowadzić działania zmierzające do przyjmowania odpowiedzialnej postawy społecznej wobec kupowania i używania alkoholu przez nieletnich.
4. Prowadzić działania uświadamiające mieszkańców naszej gminy o szkodliwości substancji psychoaktywnych.
5. Upowszechniać obowiązujące prawo i dążyć do jego egzekwowania.
6. Upowszechniać wśród mieszkańców Gminy Zaniemyśl, poprzez działającą stronę internetową, informacje o pracy komisji, zakresie i miejscu działania.
7. Prowadzić działania w celu zmniejszenia dostępności alkoholu w gminie Zaniemyśl.

Główne kierunki działania nastawione są na osiągnięcie następujących celów:

1. Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie mechanizmów uzależnień.
2. Uświadamianie o konieczności podejmowania leczenia i dostarczanie informacji na temat punktów świadczących usługi dla osób uzależnionych.
3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
4. Nasilenie działań zmierzających do opóźnienia wieku inicjacji alkoholowej – promować zdrowy styl życia.
5. Upopowszechnianie wiedzy z zakresu przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
6. Wspieranie i koordynowanie działalności instytucji, organizacji i osób fizycznych podejmujących zadania wynikające z Ustawy.

II

REALIZACJA OBOWIĄZKOWYCH ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH z art. 4 USTAWY

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu realizowane poprzez:

- a/ motywowanie osób nadużywających alkohol do podjęcia leczenia odwykowego,
- b/ udzielenie wsparcia osobom oczekującym na terapię w szczególności przez przeprowadzenie rozmów motywujących te osoby i ich rodziny,
- c/ wspomaganie osób podejmujących dobrowolne leczenie w czasie oraz po leczeniu,
- d/ występowanie z wnioskami do Sądu Rejonowego w Środzie Wlkp. o wydanie orzeczenia w przedmiocie uzależnienia oraz zastosowanie przymusu leczenia odwykowego,
- e/ udzielenie podstawowych informacji o mechanizmach uzależnienia i miejscach uzyskania fachowej pomocy,
- f/ finansowanie zakupu publikacji o tematyce uzależnień i przemocy do instytucji ogólnodostępnych – ośrodek zdrowia, biblioteka publiczna, biblioteki szkolne ,OPS,
- h/ prowadzenie i finansowanie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

- a/ prowadzenie i finansowanie bieżącej działalności świetlicy opiekuńczo – wychowawczych w formach pozaszkolnych (w tym dofinansowywanie remontu obiektów przeznaczonych do prowadzenia zajęć wraz z zakupem niezbędnego sprzętu, wyposażenie w materiały edukacyjne, pomocowe, środki czystości oraz finansowanie wyjazdów edukacyjno-wycieczkowych, rekreacyjnych w tym np. wyjazdy na basen) dla dzieci z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową. Świetlica swym działaniem obejmie wszystkie szkoły z terenu Gminy Zaniemyśl,
- b/ finansowanie żywienia dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholowy objętych opieką świetlicy opiekuńczo-wychowawczej,
- c/ dofinansowanie wypoczynku (letniego, zimowego) z programem terapeutycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym w formie zorganizowanego wyjazdu wypoczynkowego, jak również poprzez organizację lokalnych zajęć artystycznych, sportowych, ruchowych czy różnego rodzaju zawodów, festynów. (Komisja ocenia wartość profilaktyczną przedsięwzięcia na podstawie złożonych scenariuszy i decyduje o przyznaniu dofinansowania),
- d/ w razie potrzeby organizowanie indywidualnej i grupowej pomocy terapeutycznej dla dzieci i współuzależnionych dorosłych,
- e/ w razie potrzeby organizowanie spotkań z policją n/t skutków prawnych wykroczeń spowodowanych pod wpływem substancji psychoaktywnych,
- f/ świadczenie porad dla osób uzależnionych i współuzależnionych z zakresu pomocy prawnej i leczniczej w ramach punktu informacyjno – konsultacyjnego,
- g/ utrzymanie stałej współpracy z kuratorem sądowym i sądem,
- h/ występowanie do Sądu Rejonowego w Środzie Wlkp. o ochronę osób doświadczających przemocy w rodzinie z problemem alkoholowym,
- i/ organizowanie i finansowanie lokalnych narad i konferencji w zakresie upowszechniania wiedzy na temat środków psychoaktywnych oraz bezpośrednich i pośrednich skutków ich zażywania,
- j/ udział w realizacji zadań podejmowanych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- k/ finansowanie szkoleń i kursów dla osób prowadzących prace pomocową.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w szczególności dla dzieci i młodzieży.

- a/ upowszechnianie materiałów edukacyjnych o środkach psychoaktywnych i mechanizmach uzależnień,

- b/ merytoryczna i finansowa pomoc w realizacji szkolnych programów profilaktycznych,
- c/ koordynowanie współpracy profilaktycznej między szkołami,
- d/ prowadzenie profilaktycznej strony internetowej zawierającej informacje z zakresu rozpoznawania zagrożeń uzależnieniami i praktycznych wskazówek profilaktycznych,
- e/ włączanie się w akcje profilaktyczne organizowane przez media i PARPA,
- f/ organizowanie szkoleń dla sprzedawców i pracodawców w zakresie przestrzegania Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi,
- g/ upowszechnianie informacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i funkcjonowania „Niebieskiej Karty”,
- h/ informowanie rodziców, których dzieci piją i upijają się o systemie „Pomarańczowej Linii”,
- i/ nawiązanie współpracy z organizatorem kursów na prawo jazdy – dostarczanie materiałów szkoleniowych.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

- a/ organizowanie szkoleń dla nauczycieli i upowszechnianie edukacyjno-wychowawczych programów profilaktycznych,
- b/ wspomaganie działalności wiejskich świetlic w zakresie profilaktyki przeciwdziałania alkoholizmowi
- c/ organizacyjne i finansowe wspieranie cyklicznych działań profilaktycznych podejmowanych przez szkoły z terenu gminy Zaniemyśl,
- d/ organizowanie spotkań przedświątecznych dla dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach świetlicy opiekuńczo-wychowawczej oraz ich rodzin.
- e/ finansowanie zakupu pomocy naukowych, dydaktycznych, książek, materiałów edukacyjno – informacyjnych, które zostaną przekazane placówkom oświatowym oraz instytucjom zajmującym się profilaktyką uzależnień oraz rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

5. Pozostałe zadania.

- a/podejmowanie czynności zmierzających do podjęcia leczenia odwykowego osób zgłoszonych do Komisji:
  - przeprowadzanie rozmów w sprawach osób nadużywających alkohol
  - przyjmowanie i rejestrowanie wniosków o leczenie odwykowe wpływających z różnych instytucji (np. Prokuratury Rejonowej, Policji, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz osób fizycznych)
  - motywowanie osób zgłoszonych do Komisji do podjęcia leczenia odwykowego,
- b/ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu:

- zalecenie przeprowadzenia badań przez biegłego w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania formy leczenia osób zgłoszonych do Komisji,
  - kierowanie wniosku do sądu o orzeczenie obowiązku leczenia w zakładzie lecznictwa odwykowego,
  - występowanie członków Komisji w charakterze strony przed sądem w sprawach o leczenie odwykowe
- c/ opiniowanie wydawania zezwoleń na prowadzenie sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży,
- d/ przeprowadzanie co najmniej 2 razy w roku kontroli w zakresie:
- zgodności prowadzonej sprzedaży napojów alkoholowych z ważnym zezwoleniem,
  - przestrzegania warunków ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
  - przestrzegania warunków i zasad sprzedaży określonych w uchwałach Rady Gminy Zaniemyśl,
  - naruszania zakazu promocji i reklamy napojów alkoholowych.
- d/ dokonanie kontroli właściwego oznakowania punktu sprzedaży alkoholu
- e/ występowanie z wnioskiem o cofnięcie wydanego zezwolenia,
- f/ podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów prawa oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- g/ udział w pracach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Zaniemyśl,
- h/ udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej. Współpraca z instytucjami (OPS, policja, poradnia uzależnień, kuratorzy, sąd) w sprawach osób zgłoszonych do Komisji,
- j/ udział członków Komisji w szkoleniach,
- k/ koszty szkoleń, podróży służbowych członków Komisji związanych z pełnieniem funkcji członka Komisji pokrywane są ze środków przeznaczonych na realizację programu. Decyzję o skierowaniu na szkolenie podejmuje Wójt na wniosek Przewodniczącego Komisji,
- l/ zakup materiałów biurowych i sprzętów niezbędnych do realizacji zadań Komisji.

III

ORGANIZACJA PRACY KOMISJI

1. W skład Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołanej Zarządzeniem Wójta Gminy z dnia 08.09.2015 roku wchodzi 8 członków
2. Realizacja zadań odbywa się poprzez zespoły zadaniowe liczące co najmniej 2 członków Komisji.
  - ds. pracy profilaktycznej z dziećmi i młodzieżą w szczególności koordynacja pracy Świetlicy opiekuńczo- wychowawczej,
  - ds. motywowania do leczenia w przedmiocie uzależnienia i wspierania rodzin podejmujących działania w kierunku leczenia uzależnienia i współuzależnienia,
  - ds. przeprowadzania kontroli punktów sprzedaży alkoholu,

3. Przedstawiciel Komisji bierze udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
4. W celu realizacji swoich zadań programowych Komisja może zatrudniać w ramach umowy – zlecenia osoby, które nie są członkami Komisji.
5. Osobą upoważnioną do zawierania umowy jest Wójt Gminy Zaniemyśl

IV

ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GMINNEJ KOMISJI

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

1. Członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zwanej dalej Komisją, przysługuje wynagrodzenie za udział w pracach Komisji, a w szczególności za:
  - a/ udział w posiedzeniach Komisji, których przedmiotem jest:
    - realizacja zadań wynikających z niniejszego programu oraz ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
    - udział w kontrolach placówek handlowych i gastronomicznych w zakresie przestrzegania prawa,
    - prowadzenie postępowania w stosunku do osób nadużywających alkoholu (w tym prowadzenie rozmów motywujących do podjęcia leczenia, kierowanie spraw do sądu),
  - b/ prowadzenie indywidualnego poradnictwa dla osób i rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu i przemocy w rodzinie w ramach pełnionego dyżuru w Punkcie Konsultacyjnym zgodnie z harmonogramem ustalonym przez GKRPA,
  - c/ udział w posiedzeniach grup roboczych Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego d.s. przemocy w rodzinie.
2. Wynagrodzenie, o którym mowa w pkt 1 wypłaca się członkom Komisji na podstawie podpisanego przez Pełnomocnika Wójta ds. uzależnień i przeciwdziałaniu przemocy zestawienia odbytych posiedzeń i dyżurów wraz z listami obecności.
3. Członkowi Komisji wykonującemu czynności związane z pracą Komisji wynagrodzenie nie przysługuje, jeżeli czynności te wykonywane są w godzinach pracy i jeżeli za te godziny pracy otrzymuje on wynagrodzenie w ramach stosunku pracy.
4. Członkom Komisji przysługują diety oraz zwrot kosztów przejazdów i noclegów z tytułu wyjazdów na szkolenia, kursy, lub wyjazdów poza teren gminy związanych z zadaniami realizowanymi przez Komisję na zasadach obowiązujących – przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, przy czym udział w szkoleniach i wyjazdach nie uważa się za wykonywanie zadań w rozumieniu pkt.1.